

Aktualności MSSF

Wyjaśnienie działań IASB*

Wydzielone/połączone sprawozdania finansowe • marzec 2008 r.

Wydzielone/połączone sprawozdania finansowe

Standardy MSSF podają bardzo ograniczone wytyczne w kwestii sporządzania wydzielonych/połączonych sprawozdań finansowych. W niniejszym dodatku partner w grupie światowych doradczych usług księgowych Olivier Scherer dzieli się odpowiedziami specjalistów z grupy ds. światowych rynków kapitałowych w PwC wynikającymi z ich doświadczeń na rynkach lokalnych oraz odpowiada na niektóre z najczęściej zadawanych pytań. Odpowiedzi na te pytania mogą być różne w różnych krajach. Niniejszy dodatek ilustruje wybrane, najczęściej zadawane pytania oraz odpowiedzi z konkretnych krajów lub od konkretnych prawodawców. Kluczowe znaczenie powinny mieć konsultacje z odpowiednimi ekspertami i prawnikami.

Czym są „wydzielone” i „połączone” sprawozdania finansowe?

Terminy „wydzielone” i „połączone” sprawozdania finansowe mają podobne znaczenie. Połączone sprawozdania finansowe stanowią sumę sprawozdań finansowych segmentów, oddzielnych jednostek lub grup, które nie spełniają kryteriów definicji „grupy kapitałowej” według MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”. Wydzielone sprawozdania finansowe to jednostkowe sprawozdania finansowe pionu lub mniejszej części składowej skonsolidowanej lub większej jednostki. Używany termin zależy od kraju i regulatora. Na przykład, w Wielkiej Brytanii powszechnie używa się terminu „połączone” sprawozdania finansowe, natomiast w Standardach Zjednoczonych mówi się o „wydzielonych” sprawozdaniach finansowych.

Kiedy mogą być sporządzane wydzielone/połączone sprawozdania finansowe?

Sporządzanie wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego rzadko kiedy jest proste. Najczęstsze problemy to:

- czy może być sporządzone wydzielone/połączone sprawozdanie finansowe;
- ustalenie, czym jest jednostka sprawozdawcza;
- jak wyceniać aktywa i zobowiązania oraz
- w jaki sposób alokować różne rodzaje kosztów, przychodów, podatków, itd.

Uczestnicy zgodzili się, że wydzielone/połączone informacje finansowe należy sporządzać tylko wówczas, gdy wszystkie wchodzące w grę jednostki znajdowały się pod wspólną kontrolą przez cały okres i stanowią „jednostkę sprawozdawczą”.

„Wydzielone/połączone sprawozdanie finansowe sporządza się zazwyczaj w związku z planowaną transakcją na rynku kapitałowym

i jego sporządzenie może być wymagane przez lokalnego regulatora”.

David Smailes

Jakie są wymogi regulacyjne i praktyka rynkowa w zakresie sporządzania wydzielonych/połączonych sprawozdań finansowych?

Większość krajów nie posiada konkretnych wymogów regulacyjnych dotyczących sporządzania połączonych sprawozdań finansowych. Najbardziej szczegółowe i ustrukturyzowane wytyczne to wytyczne opublikowane przez SEC dotyczące US GAAP oraz brytyjski aneks do standardu sprawozdawczości inwestycyjnej (SIR) 2000 dotyczący prezentacji informacji finansowych w okólniku inwestycyjnym. Wiele krajów korzysta z tych wytycznych. Ponieważ jednak większość wydzielonych lub połączonych sprawozdań finansowych jest sporządzana dla potrzeb transakcji na rynku kapitałowym, eksperci zalecają, aby jednostki zawczasu wyjaśniały potencjalne problemy z lokalnym regulatorem, jako że różni regulatorzy mogą przyjmować różne stanowiska.

„Na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat opracowano ogólne zasady sporządzania wydzielonych sprawozdań finansowych i zawarto je w wypowiedziach SEC, listach z uwagami i przykładach wydzielonych/połączonych sprawozdań finansowych.”

Neil Dhar

Zdając sobie sprawę z konieczności zdefiniowania założeń koncepcyjnych dostarczających wskazówek dla sporządzających sprawozdania finansowe w UE, Komisja Europejska pracuje aktualnie nad projektem wydania odpowiednika standardów SIR. Pierwsza część projektu dotyczy sprawozdań pro forma.

„Zgodnie z francuskimi zasadami rachunkowości sumowanie sprawozdań finansowych odrębnych jednostek prawnych jest dozwolone w pewnych okolicznościach. Praktyka ta ewoluowała w miarę przechodzenia na MSSF - model, który sięga poza struktury prawne i bierze pod uwagę działalność gospodarczą jednostki sprawozdawczej”.

Thierry Charron

Na czym polega różnica pomiędzy wydzielonymi/połączonymi sprawozdaniami finansowymi a sprawozdaniami pro forma?

To rozróżnienie jest ważne, ponieważ nie można wydać opinii biegłego rewidenta na temat sprawozdania pro forma.

Ta sama zasada jest stosowana spójnie we wszystkich krajach respondentów.

- Wydzielone/połączone sprawozdanie finansowe przedstawia **historyczne** informacje finansowe sporządzone poprzez zsumowanie informacji finansowych jednostek znajdujących się pod wspólnym zarządem i wspólną kontrolą, które prawnie nie stanowią grupy kapitałowej.
- Sprawozdanie finansowe pro forma przedstawia **hipotetyczne** informacje finansowe sporządzone w celu zilustrowania, jaki wpływ mogłaby mieć transakcja na rynku kapitałowym na 'emitenta' papierów wartościowych, gdyby dana transakcja lub seria transakcji zostały zawarte na początku prezentowanego okresu lub na prezentowany dzień bilansowy.

Znaczenie i interpretacja terminu 'pro forma' może być różne w różnych krajach i mogą występować pewne różnice w sporządzaniu sprawozdań pro forma.

„W niektórych krajach wydzielone/połączone sprawozdania finansowe są nazywane sprawozdaniami 'pro forma' i przedstawiane jako zbadane historyczne informacje finansowe. Użycie tego samego terminu dla różnych informacji finansowych nie powinno być mylone z pojęciem przykładowych informacji finansowych pro forma, o których wydawana jest opinia kompilacyjna, nie zaś opinia biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego według definicji w europejskim rozporządzeniu w sprawie prospektów emisyjnych i odnośnych wytycznych”.

David Smailes

"Niemcy opublikowały standard regulujący sporządzanie informacji finansowych pro forma (tak jak SEC w swoim Rozporządzeniu S-X). Zawsze powinna istnieć określona podstawa prawna dla sporządzania kompilacji informacji finansowych pro forma”.

Nadja Picard

Przykład

Utworzona została spółka przejmująca, Newco. Dyrektorzy Newco przygotowują prospekt emisyjny dla potrzeb pierwotnej oferty publicznej, który zawiera zobowiązanie do wykorzystania funduszy z pierwotnej oferty publicznej do nabycia segmentu istniejącej niepowiązanej spółki, Opbus. Opbus nie sporządzała wcześniej oddzielnych informacji finansowych i jest mieszanką jednostek prawnych i oddziałów.

Emitentem jest Newco. Prospekt emisyjny musi zawierać zbadane przez biegłego rewidenta informacje dotyczące działalności Newco,

Czym jest "jednostka sprawozdawcza" i jakie są ogólne przesłanki ustalania istnienia jednostki sprawozdawczej, dla której można sporządzić sprawozdanie finansowe według MSSF?

Założenia koncepcyjne MSSF definiują jednostkę sprawozdawczą jako "jednostkę, na której sprawozdaniach finansowych użytkownicy polegają jako na głównym źródle informacji finansowych o tej jednostce”.

Specjaliści od rynków kapitałowych przyglądają się wszystkim faktom, aby ocenić, czy jednostka sprawozdawcza istnieje. Na przykład:

- Czy aktywa i zobowiązania ujęte w wydzielonym/połączonym sprawozdaniu finansowym są prawnie ze sobą powiązane poprzez:
 - prawną reorganizację grupy/grup, która nastąpiła po dacie sprawozdawczej, ale przed publikacją sprawozdania finansowego,
 - reorganizację, która nastąpi jednocześnie z planowaną pierwotną ofertą publiczną, sprzedażą lub inną podobną transakcją lub
 - umowę, która została podpisana i obowiązywała przez cały historyczny okres finansowy (pisemna umowa nie może być zawarta retrospektywnie); lub
- Czy wszystkie aktywa i zobowiązania należą do jednego właściciela i czy istnieją dowody na to, że były zarządzane wspólnie jako jedna jednostka gospodarcza przez cały okres sprawozdawczy? Uwzględnione powinny być wszystkie aktywa i zobowiązania właściciela zarządzane w ten sposób.

"Istotny poziom transakcji pomiędzy jednostkami lub ze wspólnymi klientami/dostawcami utrudniłby przedstawienie znaczącego wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego jednej z tych jednostek”.

David Smailes

Termin 'wspólnie zarządzane' nie jest zazwyczaj interpretowany w ten sposób, że grupa posiadająca dwa segmenty działalności nie może sporządzić wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego dla jednego z tych dwóch segmentów. Jednak prezentacja wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego wymagałaby dodatkowej analizy powiązania pomiędzy tymi dwoma segmentami w celu ustalenia, czy segmenty działalności są powiązane lub wzajemnie od siebie zależne lub czy istnieją istotne relacje biznesowe pomiędzy nimi.

ale nie stanowi ich sporządzone zgodnie z przepisami prawa sprawozdanie finansowe Newco. Zazwyczaj w tej sytuacji prospekt będzie zawierał:

- Wydzielone/połączone historyczne informacje finansowe na temat Opbus; oraz
- Informacje pro forma dla powiększonej grupy Newco ilustrujące, jak wyglądałyby informacje finansowe Newco, gdyby Newco wcześniej przejęła Opbus.

Przykład

Jeżeli jednostka, która jest zarządzana wspólnie z innymi w ramach tego samego segmentu gospodarczego, nie będzie podlegała reorganizacji prawnej, to czy powinna być ujęta w jednostce sprawozdawczej?

Ważne jest, aby nie przedstawiać informacji wprowadzających w błąd: Wysoki poziom transakcji pomiędzy wyłączoną działalnością a wydzieloną grupą może spowodować sporządzenie wprowadzającego w błąd wydzielenego/połączonego sprawozdania finansowego. Na przykład, jeżeli wyłączona działalność była jednostką przynoszącą straty w rezultacie zawierania transakcji z wydzieloną grupą, które nie były zawierane na warunkach rynkowych.

Jest to złożony problem, w odniesieniu do którego należy postarać się o potwierdzenie od regulatora rynku. Wymaga dokonania osądu i należy go rozpatrzyć na samym początku, jeżeli planowane jest sporządzenie wydzielenego/połączonego sprawozdania finansowego.

Neil Dhar

Jakie są zasady alokacji aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów?

Obszarami, w których najczęściej niezbędna jest alokacja, są koszty centrali, podatek dochodowy, zadłużenie i odsetki. Każda sytuacja jest inna i wymaga rozpatrzenia na podstawie dostępnych faktów.

Czynniki uwzględniane zazwyczaj przy dokonywaniu alokacji:

- Czy aktywa i zobowiązania zostaną przeniesione do wydzielonej grupy?
- Czy miały miejsce wewnątrzgrupowe obciążenia kosztami pomiędzy jednostką dominującą a wydzieloną grupą, np. kosztami prawnymi, księgowymi lub finansowymi? oraz
- Czy takie obciążenia były dokonywane na warunkach rynkowych?

Gabriele Matrone

Alokacji można dokonywać jedynie w przypadku kosztów faktycznie poniesionych przez większą grupę. Znaczy to, że nie można dokonywać alokacji na zasadzie hipotetycznej. Na przykład nie można dokonać alokacji na podstawie oszacowania, jakie byłyby koszty wydzielonej działalności, gdyby posiadała ona własny dział prawny. Takie podejście byłoby bardziej podobne do informacji podawanych w sprawozdaniach pro forma.

Jakość informacji jest zasadniczym warunkiem alokacji. Należy jej dokonywać według standardu pozwalającego na prezentację w sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z MSSF i w większości przypadków musi istnieć możliwość jej zbadania przez biegłego rewidenta. Jeżeli nie można uzyskać odpowiedniej jakości informacji, sporządzający powinien przedstawić w informacji dodatkowej wystarczające dane, które pozwolą czytelnikom wydzielenego/połączonego sprawozdania finansowego zrozumieć, jakim zmianom mogą ulec przyszła pozycja finansowa i majątkowa, wyniki działalności i przepływy pieniężne oddzielnej jednostki gospodarczej.

Bez względu na to, jaka metoda alokacji aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów zostanie przyjęta, jasne i istotne wyjaśnienia w informacji dodatkowej będą kluczowe dla właściwego zrozumienia sprawozdania finansowego. Wspomniane wyżej materiały brytyjskie i amerykańskiej SEC podają użyteczne wskazówki w kwestii alokacji.

Przykład

„Proszę o ujawnienie podstawy dokonania alokacji w podstawie sporządzenia sprawozdania finansowego”

„Czy zarząd ujawnił własny osąd dotyczący poprawności zastosowania wydzielenego/połączonego sprawozdania finansowego w przypadku kluczowych zagadnień polityki rachunkowości?”

„Czy zarząd ujawnił szczegóły wydzielonej jednostki w postawie sporządzenia sprawozdania finansowego?”

„Proszę wyjaśnić i ujawnić podstawę ustanowienia wspólnej kontroli.”

„Czy prawidłowo zastosowano koncepcję wydzielenia działalności lub koncepcję działalności zaniechanej przy sporządzaniu sprawozdań finansowych?”

„Czy wydzielenie działalności spełnia kryteria określone w ramach brytyjskich standardów dotyczących raportowania inwestycji 2000 (Standard for Investment Reporting 2000)?”

„Czy sprawozdania finansowe wydzielone/połączone są zgodne z HKFRS/IFRS?”

Jak należy rozwiązać problem podatku dochodowego?

Respondenci podali następujące przykłady:

Pozycja podatkowa	Sposób ujęcia podatku
<i>Jednostki, które wchodzą w skład wydzielonej działalności, złożyły oddzielne zeznania podatkowe</i>	<i>Koszty, aktywa i zobowiązania podatkowe wykazuje się zgodnie z zeznaniami podatkowymi.</i>
<i>Jednostki, które wchodzą w skład wydzielonej działalności, były częścią skonsolidowanej grupy podatkowej.</i>	<p>a) <i>Metoda oddzielnego zeznania podatkowego: zgodnie z tą metodą podatek dochodowy oblicza się ponownie i wykazuje, jak gdyby jednostka zawsze składała zeznania podatkowe. Szczególną uwagę należy zwrócić na straty podatkowe, kiedy aktywa podatkowe zostały już wykorzystane przez inną jednostkę w grupie, która nie jest częścią wydzielonej działalności.</i></p> <p><i>lub</i></p> <p>b) <i>Faktycznie zapłacony podatek: ta metoda byłaby możliwa, gdyby jednostka dominująca obciążała jednostki wchodzące w skład wydzielenego/połączonego sprawozdania finansowego odpowiednią częścią podatku.</i></p>

Jak należy alokować zadłużenie i odsetki?

Respondenci zgodzili się, że zadłużenie wewnątrzgrupowe pomiędzy wydzieloną działalnością a jednostką dominującą należy wykazać w wydzielenym/połączonym sprawozdaniu finansowym wraz z odpowiednimi poniesionymi kosztami odsetek.

Przykład

W przeszłości przyznano spółce fundusze w wysokości 100. Zadłużenie grupy w wysokości 150 zostanie zaalokowane w trakcie procesu przekształcania:

100 powinno zostać zaalokowane do działalności wydzielonej, ponieważ odzwierciedla kwotę przyznaną działalności wydzielonej. Jednakże, w określonych okolicznościach, można zaakceptować także alokację kwoty 150, od momentu rozpoczęcia

najwcześniejszego roku obrotowego prezentowanego w sprawozdaniu finansowym łącznie z odpowiednimi kosztami odsetek, o ile dodatkowa kwota 50 nie jest związana z prezentacją korekty typu pro forma.

Także analiza końcowej struktury kapitału (przed transakcją) powinna zostać zaprezentowana.

„Praktyczna trudność, pojawiająca się w przypadku, gdy jednostka dominująca udzieliła jednostkom wchodzącym w skład wydzielonej działalności pożyczek nieoprocentowanych, polega na tym, że alokacja faktycznych kosztów odsetek wymaga analizy struktury kapitałowo-dłużnej szerszej grupy. Na przykład, jeżeli pożyczki nieoprocentowane były finansowane pożyczkami oprocentowanymi zaciąganyymi poza grupą, można wykorzystać odsetki zapłacone od tych pożyczek”.

Gabriele Matrone

Jaki stopień pewności mogą dać audytorzy w przypadku wydzielonych/połączonych sprawozdań finansowych?

Istnieje powszechnie przyjęta praktyka dostarczania określonego stopnia zapewnienia w odniesieniu do wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego, kiedy jest to sprawozdanie jednostki, które biegły rewident może w wystarczającym stopniu zbadać.

Opinia z badania może odwoływać się do 'prawidłowości i rzetelności' lub do 'rzetelnej prezentacji zgodnie z MSSF'. Jednak w niektórych okolicznościach bardziej odpowiednie może być odniesienie się do podstawy ich sporządzenia. Im większej liczby korekt i alokacji trzeba dokonać, aby uzyskać wydzieloną/połączoną prezentację, tym mniej prawdopodobna jest możliwość wydania opinii według MSSF.

'Odwołanie się do podstawy sporządzenia jest powszechnie przyjęte w Wielkiej Brytanii w przypadku opinii o historycznych informacjach finansowych przedstawionych w ogłoszeniu inwestycyjnym zgodnie z SIR 2000'.

David Smailes

Paragraf objaśniający jest również powszechnie stosowany w opinii biegłego rewidenta. Wyjaśnia on, że wydzielona działalność nie funkcjonowała jako oddzielna jednostka i że sprawozdanie finansowe niekoniecznie odzwierciedla wynik finansowy, jaki byłby osiągnięty, gdyby dana działalność odbywała się w ramach oddzielnej jednostki w przedstawionym okresie i nie orzeka o przyszłych wynikach działalności.

'Powszechnie przyjętą praktyką w Hong Kongu jest wydawanie opinii bez zastrzeżeń bez paragrafu objaśniającego. Zazwyczaj jednak właściwe jest przedstawienie takich informacji w informacji dodatkowej do wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego'.

Kenny Liu

Jakie praktyczne problemy pojawiają się w związku ze sporządzaniem wydzielonego/połączonego sprawozdania finansowego?

Praktyczne problemy są różne zależnie od okoliczności. Respondenci wymienili trzy kluczowe obszary:

- 1 Struktura wydzielonej działalności:
Sprawozdanie finansowe łatwiej jest sporządzić, kiedy jest sumą

oddzielnych jednostek prawnych, z których każda ma swoje własne jednostkowe sprawozdanie finansowe. Sporządzenie sprawozdania finansowego jest bardziej skomplikowane, kiedy wymaga wydzielenia części jednostek prawnych.

2. Interakcje pomiędzy wydzieloną/połączoną działalnością a resztą grupy.
Zakres tych interakcji decyduje o trudności wyodrębnienia i przywrócenia transakcji wewnątrzgrupowych oraz alokacji przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań.
3. Jakość zapisów księgowych, kontroli wewnętrznej, procesów i systemów:
Sprawozdanie finansowe musi być sporządzone w sposób wiarygodny i musi istnieć możliwość jego zbadania.

„Jedną z praktycznych trudności, z jakimi się spotykamy, jest wyodrębnienie sald kapitału pracującego, takich jak należności, zobowiązania i zapasy”.

Neil Dhar

Kontakt:

- **Szef zespołu ds. sprawozdawczości**
Waldemar Lachowski
waldemar.lachowski@pl.pwc.com tel: +48 22 523 43 49
- **Zespół ds. sprawozdawczości finansowej w Polsce**
Robert Waliczek
robert.waliczek@pl.pwc.com tel: +48 22 523 43 32
- **Krzysztof Gmur**
krzysztof.gmur@pl.pwc.com tel: +48 22 523 42 41
- **Roger Romański**
roger.romanski@pl.pwc.com tel: +48 22 523 45 78
- **Agata Wiktorowicz**
agata.wiktorowicz@pl.pwc.com tel: +48 22 523 41 76

Grupa ds. rynków kapitałowych

- Tomasz Konieczny**
tomasz.konieczny@ru.pwc.com tel: +48 22 523 42 85
- Marcin Stańczyk**
marcin.stanczyk@pl.pwc.com tel: +48 22 523 43 63
- Filip Gorczyca**
fillip.gorczyca@pl.pwc.com tel: +48 22 523 41 72